

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 25. novembra 2021 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v občianskych veciach – Nariadenie (ES) č. 2201/2003 – Právomoc rozhodovať o návrhu na rozvod – Článok 3 ods. 1 písm. a) – Pojem ‚obvyklý pobyt‘ navrhovateľa“

Vo veci C-289/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko) z 13. februára 2020 a doručený Súdnemu dvoru 30. júna 2020, ktorý súvisí s konaním:

IB

proti

FA,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predsedníčka druhej komory A. Prechal, vykonávajúca funkciu predsedníčky tretej komory, sudcovia J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (spravodajkyňa) a N. Wahl,

generálny advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- IB, v zastúpení: F. Ingold a E. Ravin, avocats,
- FA, v zastúpení: A. Boiché, avocat,
- francúzska vláda, v zastúpení: E. de Moustier, T. Stehelin, D. Dubois a A. Daniel, splnomocnení zástupcovia,
- nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller, M. Hellmann a U. Bartl, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: francúzština.

- Írsko, v zastúpení: M. Browne, A. Joyce a J. Quaney, splnomocnení zástupcovia,
- portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes, S. Duarte Afonso, P. Barros da Costa a L. Medeiros, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: pôvodne M. Heller, W. Wils a M. Wilderspin, neskôr M. Heller a W. Wils, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 8. júla 2021,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, 2003, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi IB a FA vo veci ich rozvodu.

Právny rámec

Nariadenie (ES) č. 1347/2000

- 3 Podľa odôvodnení 4, 8 a 12 nariadenia Rady (ES) č. 1347/2000 z 29. mája 2000 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností k spoločným deťom manželov (Ú. v. ES L 160, 2000, s. 19; Mim. vyd. 19/001, s. 209), ktoré bolo s účinnosťou od 1. marca 2005 zrušené nariadením č. 2201/2003:

„(4) Odlišnosti vnútroštátnych právnych noriem upravujúcich právomoc súdov a výkon rozsudkov bránia voľnému pohybu osôb a zdravému fungovaniu vnútorného trhu. Sú preto dané dôvody na prijatie ustanovení, ktoré zjednotia pravidlá pre konflikt právomocí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, aby sa zjednodušili formálne náležitosti pre rýchle a automatické uznávanie a výkon rozsudkov.

...

- (8) Opatrenia prijaté týmto nariadením musia byť konzistentné a jednotné, aby umožnili osobám pohybovať sa voľne v čo najširšom meradle. ...

...

- (12) Kritériá právomoci potvrdené týmto nariadením sú založené na zásade, že musí existovať reálna väzba medzi zainteresovaným účastníkom a členským štátom uplatňujúcim právomoc; rozhodnutie zahrnúť určité kritériá zodpovedá skutočnosti, že tieto existujú v právnych systémoch rôznych štátov a ostatné členské štáty ich akceptujú.“

Nariadenie č. 2201/2003

4 Podľa odôvodnenia 1 nariadenia č. 2201/2003:

„Európske spoločenstvo si stanovilo za cieľ vytvoriť priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb. Na tento účel spoločenstvo musí prijať, okrem iného, opatrenia v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach, ktoré sú potrebné pre správne fungovanie vnútorného trhu.“

5 Článok 1 nariadenia č. 2201/2003 s názvom „Rozsah pôsobnosti“ v odseku 1 stanovuje:

„Toto nariadenie sa uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu v občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na:

a) rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva;

...“

6 Článok 3 tohto nariadenia s názvom „Všeobecná právomoc“ stanovuje:

„1. Vo veciach rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva majú právomoc súdy členského štátu:

a) na ktorého území:

- majú manželia obvyklý pobyt, alebo
- manželia mali naposledy obvyklý pobyt, pokiaľ tam jeden z manželov stále býva, alebo
- má odporca obvyklý pobyt, alebo
- v prípade spoločnej žiadosti [spoločného návrhu – *neoficiálny preklad*], má niektorý z manželov obvyklý pobyt, alebo
- má navrhovateľ obvyklý pobyt, ak tam býval najmenej jeden rok bezprostredne pred podaním návrhu, alebo
- má navrhovateľ obvyklý pobyt, ak tam býval najmenej šesť mesiacov bezprostredne pred podaním návrhu a je buď štátnym príslušníkom tohto členského štátu alebo v prípade [Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska] a Írska tam má ‚domicil‘;

b) ktorého štátnymi príslušníkmi sú obaja manželia alebo v prípade Veľkej Británie a Írska, ak tam majú obaja manželia ‚domicil‘.

2. Na účely tohto nariadenia má ‚domicil‘ rovnaký význam, aký má v právnych poriadkoch Veľkej Británie a Írska.“

- 7 Podľa článku 6 uvedeného nariadenia, nazvaného „Výlučná povaha súdnej právomoci podľa článkov 3, 4 a 5“:

„Manžela, ktorý:

a) má obvyklý pobyt na území členského štátu; alebo

b) je štátnym príslušníkom členského štátu alebo v prípade Veľkej Británie a Írska, má svoj ‚domicil‘ na území jedného z týchto členských štátov,

možno žalovať v inom členskom štáte iba v súlade s článkami 3, 4 a 5.“

- 8 Článok 19 tohto nariadenia, nazvaný „Prekážka začatej veci a súvisiace konania“, v odseku 1 stanovuje:

„Ak sa vedú konania týkajúce sa rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva medzi rovnakými účastníkmi na súdoch rôznych členských štátov, súd, ktorý začal konať ako druhý, aj bez návrhu preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať.“

- 9 Článok 66 nariadenia č. 2201/2003, nazvaný „Členské štáty s dvoma alebo viacerými právnymi systémami“, znie:

„Vo vzťahu k členskému štátu, ktorý má v otázkach upravených týmto nariadením dva systémy alebo viac systémov práva alebo súborov právnych noriem, ktoré sa uplatňujú na rôznych územných celkoch:

a) každý odkaz na obvyklý pobyt v tomto členskom štáte sa považuje za odkaz na obvyklý pobyt v jeho územnom celku;

...“

Nariadenie (ES) č. 4/2009

- 10 Článok 3 nariadenia Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a o spolupráci vo veciach vyživovacej povinnosti (Ú. v. EÚ L 7, 2009, s. 1) stanovuje:

„V členských štátoch je právomoc vo veciach vyživovacej povinnosti daná:

...

c) súdu, ktorý má podľa svojho právneho poriadku právomoc konať o osobnom stave, ak vec týkajúca sa vyživovacej povinnosti je spojená s týmto konaním, pokiaľ sa táto právomoc nezakladá výlučne na štátnej príslušnosti niektorého z účastníkov,...

...“

Nariadenie (EÚ) 2016/1103

- 11 Odôvodnenia 15 a 49 nariadenia Rady (EÚ) 2016/1103 z 24. júna 2016, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca v oblasti právomoci, rozhodného práva a uznávania a výkonu rozhodnutí vo veciach majetkových režimov manželov (Ú. v. EÚ L 183, 2016, s. 1), znejú:

„(15) S cieľom poskytnúť zosobášeným párom právnu istotu vo vzťahu k ich majetku a ponúknuť im určitú mieru predvídateľnosti[,] by sa všetky normy vzťahujúce sa na majetkové režimy manželov mali upraviť v jednom nástroji.

...

(49) Ak sa nezvolí rozhodné právo, v záujme vyváženia predvídateľnosti a právnej istoty a zohľadnenia okolností života konkrétneho páru by sa v tomto nariadení mali zaviesť harmonizované kolízne normy na základe zoznamu kolíznych kritérií, ktoré umožnia určiť rozhodné právo pre celý majetok manželov. Prvým kritériom by tak mal byť prvý spoločný obvyklý pobyt krátko po uzavretí manželstva, a to pred právnym poriadkom štátu, ktorého spoločnú štátnu príslušnosť mali manželia v čase uzavretia manželstva. ...“

- 12 Článok 5 ods. 1 uvedeného nariadenia stanovuje:

„Bez toho, aby bol dotknutý odsek 2, ak o návrhu vo veci rozvodu, rozluky alebo vyhlásenia manželstva za neplatné podľa nariadenia (ES) č. 2201/2003 koná súd členského štátu, majú súdy tohto členského štátu právomoc rozhodovať vo veciach majetkového režimu manželov súvisiacich s týmto návrhom.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 13 IB, francúzsky štátny príslušník, a FA, jeho manželka, írsky štátna príslušníčka, uzavreli v roku 1994 manželstvo v Bray (Írsko). Majú tri už plnoleté deti.
- 14 Dňa 28. decembra 2018 podal IB na Tribunal de grande instance de Paris (Súd prvého stupňa Paríž, Francúzsko) návrh na rozvod.
- 15 Uznesením z 11. júla 2019 a v súlade s návrhmi FA sudca pre rodinné veci tohto súdu vyhlásil, že nie je miestne príslušný rozhodnúť o rozvode manželov. Konštatoval, že samotné určenie miesta výkonu práce IB vo Francúzsku totiž nemôže postačovať na charakterizovanie jeho vôle určiť v tomto štáte svoj obvyklý pobyt napriek daňovým a administratívnym dôsledkom, ako aj životným zvyklostiam, ktoré z toho vyplývajú.
- 16 Dňa 30. júla 2019 podal IB proti tomuto uzneseniu odvolanie na Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko) predovšetkým s návrhom, aby tento súd vyhlásil, že Tribunal de grande instance de Paris (Súd prvého stupňa Paríž) je miestne príslušný na rozhodnutie o rozvode dotknutých manželov. V tejto súvislosti IB tvrdí, že svoje povolanie vykonáva vo Francúzsku od roku 2010 a stabilne a trvalo už od mája 2017. Okrem toho tvrdí, že v tomto štáte býva v byte patriacom jeho otcovi, že tam vedie sociálny život a že práve skutočnosť, že jeho manželka odmieta prísť žiť do Francúzska, hoci sa tam pravidelne zdržiava v parížskom byte alebo vo víkendovom dome nadobudnutom v roku 2017, ich viedla k tomu, že žili paralelný každodenný život.

- 17 FA tvrdí, že nikdy neplánovali, že sa rodina usadí vo Francúzsku. Obvyklý pobyt rodiny sa teda nachádza v Írsku a IB nikdy nezmenil svoje bydlisko, ale len zmenil adresu svojho miesta výkonu práce. Okrem toho skutočnosť, že IB pracuje a dosahuje svoje príjmy vo Francúzsku už dlhšie ako 6 mesiacov, nestačí na charakterizovanie jej obvyklého pobytu v zmysle článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003. IB sa totiž naďalej vracal do bydliska rodiny, ktoré sa nachádza v Írsku, a to až do konca roka 2018, viedol tam ten istý život ako predtým a od septembra 2018, keď sa plánovali manželia rozviesť, viedol konzultácie s advokátom v Írsku.
- 18 Podľa vnútroštátneho súdu je nesporné, že bydlisko rodiny dotknutých manželov sa nachádzalo v Írsku, kde sa rodina usadila v roku 1999 a kúpila nehnuteľnosť predstavujúcu spoločnú domácnosť. Navyše FA si v čase začatia rozvodového konania na podnet IB ponechala svoj obvyklý pobyt v Írsku, pred začatím tohto konania nedošlo k nijakej rozluke a nič nenasvedčuje tomu, že manželia mali spoločný úmysel premiestniť spoločnú domácnosť do Francúzska, keďže viaceré skutočnosti charakterizujú osobnú a rodinnú väzbu IB k Írsku, kam sa každý týždeň vracal k svojej manželke a deťom.
- 19 Tento súd však zastáva názor, že väzba IB k Írsku nevylučuje väzbu s Francúzskom, kam sa od roku 2017 vracal každý tretí týždeň za prácou, pričom podobne ako prvostupňový súd konštatoval, že IB mal v skutočnosti dve bydliská, a to jedno bydlisko rodiny v Írsku a druhé bydlisko výkonu povolania už niekoľko rokov vo Francúzsku, takže skutočnosti preukazujúce väzbu IB k Francúzsku nie sú podľa tohto súdu ani príležitostné ani náhodné a že IB si v tomto štáte vytvoril centrum svojich pracovných záujmov, a to prinajmenšom od 15. mája 2017.
- 20 V tejto súvislosti však vnútroštátny súd spresňuje, že hoci sa možno domnievať, že IB mal vo Francúzsku stály a trvalý pobyt aspoň šesť mesiacov pred podaním návrhu na Tribunal de grande instance de Paris (Súd prvého stupňa Paríž), nestratil svoje bydlisko v Írsku, kde si zachoval rodinné väzby a kde sa pravidelne z osobných dôvodov zdržiaval. Tento súd z toho vyvodzuje, že aj írsky a aj francúzsky súdy majú právomoc rozhodovať o rozvode dotknutých manželov.
- 21 Uvedený súd v tejto súvislosti spresňuje, že zásada, že to isté kritérium založenia právomoci môže byť splnené v dvoch členských štátoch, bola zakotvená Súdny dvorom v rozsudku zo 16. júla 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), ale zdôrazňuje, že vec, v ktorej bol vyhlásený tento rozsudok, sa týkala uplatnenia kritéria štátnej príslušnosti, ktorého objektívna definícia znamená, že dvaja manželia môžu byť štátnymi príslušníkmi dvoch členských štátov, zatiaľ čo v konaní vo veci samej ide o pojem obvyklý pobyt, ktorého definícia si sama osebe vyžaduje výklad.
- 22 Podľa vnútroštátneho súdu je pojem „obvyklý pobyt“ v zmysle článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003 autonómnym pojmom práva Únie, ktorý si vyžaduje výklad Súdneho dvora.
- 23 Za týchto okolností Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Keď tak ako v prejednávanej veci zo skutkových okolností vyplýva, že jeden z manželov žije v dvoch členských štátoch, možno sa v zmysle článku 3 nariadenia č. 2201/2003 a na účely jeho uplatnenia domnievať, že tento manžel má obvyklý pobyt v dvoch členských štátoch, takže ak sú podmienky uvedené v tomto článku splnené v dvoch členských štátoch, aj právomoc rozhodovať o rozvode majú súdy týchto dvoch členských štátov?“

Konanie na Súdnom dvore

- 24 Vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) požiadal Súdny dvor, aby prejednal tento návrh na začatie prejudiciálneho konania v skrátrenom konaní upravenom v článku 105 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.
- 25 Na návrh sudcu spravodajcu po vypočutí generálneho advokáta predseda Súdneho dvora zamietol tento návrh rozhodnutím z 15. júla 2020.
- 26 Toto rozhodnutie sa zakladá na konštatovaní, podľa ktorého okrem odkazu na okolnosť, že usporiadanie života dotknutých manželov závisí od určenia právomoci írskych alebo francúzskych súdov, ktorá však nepostačuje odlíšiť prejednávajúcu vec od iných vecí v oblasti rozvodu, vnútroštátny súd neuviedol žiadnu okolnosť, na základe ktorej by bolo možné preukázať, že povaha veci si vyžaduje prejednanie veci bez zbytočného odkladu v súlade s článkom 105 ods. 1 rokovacieho poriadku.
- 27 Listom zo 17. februára 2021 podala IB podľa článku 76 ods. 1 rokovacieho poriadku odôvodnenú žiadosť o nariadenie pojednávania.
- 28 IB na otázku kancelárie Súdneho dvora týkajúcu sa tejto žiadosti vzhľadom na zdravotnú krízu listom z 2. marca 2021 súhlasil s tým, aby pojednávanie bolo nahradené možnosťou písomne odpovedať na písomné pripomienky ostatných účastníkov konania a dotknutých osôb uvedených v článku 23 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie.
- 29 Okrem IB túto možnosť využili francúzska vláda a Írsko, ako aj Európska komisia a predložili svoje pripomienky.

O prejudiciálnej otázke

- 30 Svojou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003 vykladať v tom zmysle, že manžel, ktorý žije v dvoch členských štátoch, môže mať svoj obvyklý pobyt v týchto dvoch členských štátoch, takže súdy týchto členských štátov majú právomoc rozhodovať o návrhu na zrušenie manželského zväzku.
- 31 Nariadenie č. 2201/2003 podľa odôvodnenia 1 prispieva k vytvoreniu priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb. Na tieto účely toto nariadenie v kapitolách II a III okrem iného stanovuje pravidlá upravujúce právomoc, ako aj uznávanie a výkon rozsudkov vo veciach zrušenia manželských zväzkov, pričom tieto pravidlá majú za cieľ zaručiť právnu istotu (rozsudok z 13. októbra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 33 a citovaná judikatúra).
- 32 V tomto kontexte článok 3 uvedeného nariadenia, ktorý patrí do jeho kapitoly II, stanovuje všeobecné kritériá právomoci vo veciach rozvodu, rozluky a anulovania manželstva. Tieto objektívne, alternatívne a výlučné kritériá zodpovedajú nevyhnutnosti právnej úpravy prispôbenej osobitným potrebám sporov v oblasti zrušenia manželského zväzku (rozsudok z 13. októbra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 40).

- 33 V tejto súvislosti, hoci článok 3 ods. 1 písm. a) prvá až štvrtá zarážka nariadenia č. 2201/2003 výslovne odkazuje na kritériá obvyklého pobytu manželov a odporcu, článok 3 ods. 1 písm. a) piata zarážka, ako aj článok 3 ods. 1 písm. a) šiesta zarážka tohto nariadenia umožňujú uplatnenie pravidla právomoci *forum actoris* (rozsudok z 13. októbra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 41).
- 34 Tieto posledné uvedené ustanovenia totiž za určitých podmienok priznávajú súdom členského štátu, na ktorého území sa nachádza obvyklý pobyt navrhovateľa, právomoc rozhodnúť o zrušení manželského zväzku. Článok 3 ods. 1 písm. a) šiesta zarážka nariadenia č. 2201/2003 tak priznáva takúto právomoc, ak mal navrhovateľ v tomto štáte bydlisko aspoň šesť mesiacov pred podaním návrhu a je štátnym príslušníkom daného členského štátu, alebo v prípade Írska a Spojeného kráľovstva, ak tam má domicil (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. októbra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 42).
- 35 Cieľom tohto ustanovenia je chrániť záujmy manželov a zodpovedá účelu nariadenia č. 2201/2003, ktoré zaviedlo pružné kolízne normy s cieľom zohľadniť pohyb osôb a tiež chrániť práva manželského partnera, ktorý opustil členský štát spoločného obvyklého pobytu, a zároveň zaručiť existenciu skutočnej väzby medzi dotknutou osobou a členským štátom uplatňujúcim právomoc (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. októbra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, body 49 a 50, ako aj citovanú judikatúru).
- 36 V prejednávanej veci, ako vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, IB, ktorý je francúzskym štátnym príslušníkom, podal na Tribunal de grande instance de Paris (Súd prvého stupňa Paríž) návrh na rozvod, pričom sa odvolával na článok 3 ods. 1 písm. a) šiestu zarážku nariadenia č. 2201/2003. Podľa vnútroštátneho súdu mal IB minimálne šesť mesiacov pred podaním návrhu na rozvod vo Francúzsku stály a trvalý pobyt. Tento súd sa totiž domnieva, že väzby IB k Francúzsku nie sú príležitostné alebo náhodné a že prinajmenšom od mája 2017 si IB vytvoril vo Francúzsku centrum svojich pracovných záujmov. Vnútroštátny súd však tiež spresňuje, že IB nestratil svoje bydlisko v Írsku, kde si zachoval rodinné väzby a kde sa pravidelne z osobných dôvodov zdržiaval tak, ako aj predtým. Ako správne uviedol súd, pán IB mal v skutočnosti dve bydliská, jedno počas týždňa zriadené z pracovných dôvodov v Paríži a druhé po zvyšok času pri svojej manželke a deťoch v Írsku.
- 37 Za týchto okolností treba určiť, či sa má článok 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003 vykladať v tom zmysle, že manžel môže mať v danom okamihu iba jeden obvyklý pobyt v zmysle tohto ustanovenia.
- 38 Na úvod treba konštatovať, že nariadenie č. 2201/2003 neobsahuje nijakú definíciu pojmu „obvyklý pobyt“, najmä pojem obvyklý pobyt manžela v zmysle článku 3 ods. 1 písm. a) tohto nariadenia.
- 39 Vzhľadom na to, že nariadenie č. 2201/2003 neobsahuje takúto definíciu alebo výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť zmysel a rozsah tohto pojmu, je nutný jeho autonómny a jednotný výklad s prihliadnutím na kontext ustanovení uvádzajúcich tento pojem a ciele tohto nariadenia (pozri analogicky v súvislosti s obvyklým pobytom dieťaťa rozsudok z 28. júna 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, bod 40 a citovanú judikatúru).
- 40 Po prvé treba zdôrazniť, že ani článok 3 ods. 1 písm. a) uvedeného nariadenia, ani žiadne iné ustanovenie tohto nariadenia neuvádza uvedený pojem v množnom čísle. Nariadenie č. 2201/2003 totiž odkazuje na súdy členského štátu „obvyklého pobytu“ jedného a/alebo

druhého manžela alebo dieťaťa v závislosti od konkrétneho prípadu, pričom systematicky používa jednotné číslo bez toho, aby predpokladalo, že tá istá osoba môže mať súčasne viacero obvyklých pobytov alebo obvyklý pobyt na viacerých miestach. V tejto súvislosti normotvorca Únie okrem toho v článku 66 písm. a) tohto nariadenia spresnil, že vo vzťahu k členskému štátu, v ktorom sa dva systémy alebo viac systémov práva uplatňujú v rôznych územných celkoch, „každý odkaz na obvyklý pobyt v tomto členskom štáte sa považuje za odkaz na obvyklý pobyt v jeho územnom celku“.

- 41 Po druhé Súdny dvor už v rámci výkladu ustanovení nariadenia č. 2201/2003 rozhodol, že na jednej strane použitie prídavného mena „obvyklý“ umožňuje vyvodiť záver, že pobyt musí mať určitý charakter stálosti alebo pravidelnosti, a na druhej strane, že skutočnosť, že si osoba premiestni obvyklý pobyt do členského štátu, odráža vôľu tejto osoby vytvoriť si tam trvalé a obvyklé centrum svojich záujmov s úmyslom dať mu stabilný charakter (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. decembra 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, body 44 a 51).
- 42 Takýto výklad navyše podporuje aj dôvodová správa, ktorú vypracovala pani Borrás k Dohovoru o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach, tzv. Dohovor „Brusel II“ [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 221, 1998, s. 1), o ktorú sa opieralo znenie nariadenia č. 2201/2003. Z bodu 32 tejto správy (Ú. v. ES C 221, 1998, s. 27) totiž vyplýva, že pokiaľ ide o „obvyklý pobyt“ ako kritérium na priznanie právomoci vo veciach zrušenia manželských zväzkov, osobitne sa prihliadalo na definíciu podanú Súdnym dvorom v iných oblastiach, podľa ktorej tento pojem označuje miesto, kde si dotknutá osoba vytvorila trvalé a obvyklé centrum svojich záujmov s úmyslom dať mu stabilný charakter.
- 43 Prirovnanie obvyklého pobytu osoby, v prejednávacom prípade manžela, k trvalému alebo obvyklému centru, kde sa nachádzajú jej záujmy, však nedokazuje to, že možno pripustiť, že by viaceré bydliská mohli mať zároveň takýto charakter.
- 44 Toto posúdenie po tretie potvrdzuje cieľ sledovaný pravidlami právomoci stanovenými v článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003, ktorý spočíva v zabezpečení rovnováhy medzi pohybom osôb v rámci Európskej únie a právnou istotou (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. októbra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 33 a citovanú judikatúru).
- 45 Je pravda, že na podporu pohybu osôb v rámci Únie sa nariadenie č. 2201/2003 opiera o cieľ spočívajúci v uľahčení dosiahnutia zrušenia manželského zväzku tým, že vo svojom článku 3 ods. 1 písm. a) v prospech navrhovateľa stanovuje viacero alternatívnych kritérií, ktorých uplatnenie nepodlieha hierarchickému vzťahu. Z uvedeného vyplýva, že systém rozdelenia právomocí zavedený nariadením č. 2201/2003 v oblasti zrušenia manželského zväzku sa nezameriava na vylúčenie viacerých právomocí (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. októbra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, body 46 a 47, ako aj citovanú judikatúru), ktoré sú koordinované prostredníctvom pravidiel prekážky začatého konania uvedených v článku 19 uvedeného nariadenia.
- 46 Ak by sa však pripustilo, že manželia by mohli mať súčasne obvyklý pobyt vo viacerých členských štátoch, mohlo by to ohroziť právnou istotu tým, že by došlo k nárastu problémov určiť vopred súdy, ktoré môžu rozhodovať o zrušení manželského zväzku, a sťažilo by to konajúcemu súdu overenie jeho vlastnej právomoci. Ako v podstate uviedol generálny advokát v bode 94 svojich návrhov, hrozilo by tak, že by sa medzinárodná právomoc nakoniec určovala nie na základe

kritéria „obvyklého pobytu“ v zmysle článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003, ale na základe kritéria založeného na jednoduchom pobyte jedného alebo druhého manžela, čo by bolo v rozpore s týmto nariadením.

- 47 Po štvrté treba poznamenať, že výklad pravidiel právomoci uvedených v článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003 vyvoláva dôsledky, ktoré sa neobmedzujú na zrušenie manželského zväzku ako takého.
- 48 Konkrétne tak článok 3 písm. c) nariadenia č. 4/2009, ako aj článok 5 nariadenia 2016/1103 totiž odkazujú na právomoc stanovenú v článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003 a v rámci konaní o zrušení manželského zväzku stanovujú právomoci konajúceho súdu, ktoré majú vedľajšiu povahu, rozhodnúť o niektorých návrhoch týkajúcich sa výživného alebo o určitých majetkových otázkach. Skutočnosť, že by sa tak manželovi pripustilo viacero súbežných obvyklých pobytov, by tiež mohla ohroziť požiadavku predvídateľnosti pravidiel právomoci, ktorá je spoločná uvedeným nariadeniam [pozri v súvislosti s nariadením č. 4/2009 rozsudok zo 4. júna 2020, FX (Námietka proti výkonu rozhodnutia o pohľadávke na výživnom), C-41/19, EU:C:2020:425, bod 40 a citovanú judikatúru, ako aj, pokiaľ ide o nariadenie 2016/1103, najmä jeho odôvodnenia 15 a 49].
- 49 Po piate všetky tieto úvahy nie sú spochybnené výkladom článku 3 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003, prijatým v rozsudku zo 16. júla 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474, bod 56), v súvislosti s ktorým Súdny dvor pripustil, že súdy viacerých členských štátov môžu mať právomoc, ak majú dotknuté osoby viacero štátnych príslušností.
- 50 Ako totiž v podstate uviedol generálny advokát v bode 92 svojich návrhov, hoci Súdny dvor v uvedenom rozsudku vylúčil, že kritérium väzby stanovené v článku 3 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003, teda kritérium štátnej príslušnosti oboch manželov, je obmedzené na ich „skutočnú štátnu príslušnosť“, táto okolnosť nemá vplyv na výklad článku 3 ods. 1 písm. a) tohto nariadenia.
- 51 Zo všetkých týchto úvah vyplýva, že hoci nie je vylúčené, že manžel môže mať súčasne viacero pobytov, táto osoba môže mať v určitom okamihu iba jeden obvyklý pobyt v zmysle článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003.
- 52 Keďže pojem „obvyklý pobyt“ v podstate odráža skutkovú otázku (rozsudok z 8. júna 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, bod 51), vnútroštátnemu súdu prináleží, aby na základe všetkých skutkových okolností prejednávanej veci overil, či územie členského štátu vnútroštátneho súdu, na ktorý IB podal návrh, zodpovedá miestu, kde má navrhovateľ obvyklý pobyt v zmysle článku 3 ods. 1 písm. a) šiestej zarážky nariadenia č. 2201/2003 (pozri analogicky rozsudky z 2. apríla 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, bod 42, a z 28. júna 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, bod 41).
- 53 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v rámci výkladu ustanovení nariadenia č. 2201/2003 týkajúcich sa rodičovských práv a povinností Súdny dvor dospel k záveru, že na určenie miesta obvyklého pobytu dieťaťa, najmä dieťaťa v nízkom veku, ktoré je denne závislé od svojich rodičov, je potrebné určiť miesto, kde sa títo rodičia nachádzajú stabilne a kde sú začlenení do sociálneho a rodinného prostredia, úmysel usadiť sa na tomto mieste, ak sa prejavuje určitými hmatateľnými opatreniami, ktoré možno tiež zohľadniť (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. júna 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, body 45 a 46, ako aj citovanú judikatúru). Táto judikatúra tak považuje sociálne a rodinné prostredie rodičov dieťaťa, najmä v nízkom veku, za základné kritérium určenia miesta obvyklého pobytu tohto dieťaťa.

- 54 Je pravda, že osobitné okolnosti charakterizujúce miesto obvyklého pobytu dieťaťa nie sú zjavne vo všetkých ohľadoch totožné s okolnosťami umožňujúcimi určiť miesto obvyklého pobytu manžela v zmysle článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003.
- 55 Manžel sa tak môže z dôvodu manželskej krízy rozhodnúť opustiť pôvodný obvyklý pobyt manželov, aby sa usadil v inom členskom štáte, než je členský štát tohto predchádzajúceho pobytu, a podať v ňom návrh na zrušenie manželského zväzku za podmienok stanovených v článku 3 ods. 1 písm. a) piatej alebo šiestej zarážke nariadenia č. 2201/2003, pričom si môže zachovať určitý počet sociálnych a rodinných väzieb na území členského štátu pôvodného obvyklého pobytu manželov.
- 56 Navyše na rozdiel od dieťaťa, najmä v nízkom veku, ktorého životné prostredie je spravidla prevažne rodinné (pozri v tejto súvislosti rozsudok z 22. decembra 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, bod 54), prostredie dospelé osoby je nevyhnutne rôznorodej povahy a pozostáva z omnoho väčšieho okruhu činností a rozmanitejších záujmov, najmä pracovných, sociálno-kultúrnych, majetkových, ako aj záujmov súkromného a rodinného charakteru. V tejto súvislosti nemožno požadovať, aby sa tieto záujmy sústredili na územie jediného členského štátu, a to najmä vzhľadom na cieľ nariadenia č. 2201/2003 uľahčiť podávanie návrhov na zrušenie manželského zväzku zavedením pružných kolíznych noriem a ochranou práv manželského partnera, ktorý po manželskej kríze opustil členský štát spoločného pobytu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. októbra 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, bod 50 a citovanú judikatúru).
- 57 Nič to však nemení na skutočnosti, že judikatúra citovaná v bode 53 tohto rozsudku umožňuje na účely výkladu článku 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003 dospieť k záveru, že pojem „obvyklý pobyt“ sa v zásade vyznačuje dvomi prvkami, a to jednak vôľou dotknutej osoby zriadiť zvyčajné centrum svojich záujmov na určenom mieste a jednak prítomnosťou, ktorá predstavuje dostatočný stupeň stability na území dotknutého členského štátu.
- 58 Manžel, ktorý sa dovoľáva právomoci podľa článku 3 ods. 1 písm. a) piatej alebo šiestej zarážky nariadenia č. 2201/2003, tak musí nevyhnutne premiestniť svoj obvyklý pobyt na územie iného členského štátu, než je členský štát pôvodného spoločného obvyklého pobytu, a teda jednak prejsť vôľu vytvoriť si zvyčajné centrum svojich záujmov v tomto inom členskom štáte a jednak preukázať, že jeho prítomnosť na území tohto členského štátu svedčí o dostatočnej miere stability.
- 59 V prejednávanej veci, ako vyplýva zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, je nesporné, že IB, štátny príslušník členského štátu, ktorý je štátom vnútroštátneho súdu, na ktorý podal návrh, splňal podmienku pobytu na území tohto členského štátu najmenej šesť mesiacov bezprostredne pred podaním svojho návrhu na zrušenie manželského zväzku podľa článku 3 ods. 1 písm. a) šiestej zarážky nariadenia č. 2201/2003. Tiež je nesporné, že IB vykonával od roku 2017 počas týždňa sústavné a stabilné zamestnanie vo Francúzsku, na území ktorého býval v byte na účely výkonu uvedenej činnosti.
- 60 Tieto skutočnosti nasvedčujú tomu, že pobyt IB na území tohto členského štátu má stabilný charakter a okrem toho umožňujú odhaliť prinajmenšom začlenenie dotknutej osoby do sociálneho a kultúrneho prostredia v uvedenom členskom štáte.

- 61 Hoci takéto skutočnosti vyvolávajú *a priori* dojem, že podmienky stanovené v článku 3 ods. 1 písm. a) šiestej zarážke nariadenia č. 2201/2003 by mohli byť splnené, vnútroštátnemu súdu prináleží overiť, či všetky skutkové okolnosti prejednávanej veci skutočne umožňujú dospieť k záveru, že dotknutá osoba premiestnila svoj obvyklý pobyt na územie členského štátu, ktorý je štátom uvedeného súdu.
- 62 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 3 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 2201/2003 sa má vykladať v tom zmysle, že manžel, ktorý žije v dvoch členských štátoch, môže mať svoj obvyklý pobyt iba v jednom z týchto členských štátov, takže len súdy členského štátu, na území ktorého sa nachádza tento obvyklý pobyt, majú právomoc rozhodovať o návrhu na zrušenie manželského zväzku.

O trovách

- 63 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Článok 3 ods. 1 písm. a) nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, sa má vykladať v tom zmysle, že manžel, ktorý žije v dvoch členských štátoch, môže mať svoj obvyklý pobyt iba v jednom z týchto členských štátov, takže len súdy členského štátu, na území ktorého sa nachádza tento obvyklý pobyt, majú právomoc rozhodovať o návrhu na zrušenie manželského zväzku.

Podpisy